Tjele på tværs

Tjeleegnens Lokalhistoriske Forening

I 1993 var der ingen sø i Rødding, men revyen havde sø-numre i flere år inden søen kom. Båden var ikke på scenen i teltet, men lidt af revyholdet kom ombord i engen. Bagest Sanne Nørskov og Ulla Busk, i midten Karsten Sørensen (desværre død) forrest Lisbeth Milling og Mette Engholm.

Medlemsblad nr. 2, 29. årgang 2022

Tjeleegnens Lokalhistoriske Forening

Navn, adr., tlf., mail: Funktion 2022

Karsten Sørensen — Formand
Vestergade 8, Ørum - 8830 Tjele
86653164 / 42251520
karsten@orumnet.dk

Karen Vesterby — Næstformand
Melgårdsvej 15, Rødding - 8830 Tjele
40640429
vesterby@godmail.dk

Per Vester — Kasserer
Lærkevej 21, Ørum – 8830 Tjele
40486029
kaper@lic-mail.dk

Jørgen Dalager — Redaktør – Tjele på Tværs
Midgårdsvej 3, 8800 Viborg
23278928
nederskov@dalager.com

Lis Jensen — Sekretær
Flarupvej 14, 8830 Tjele
tel
flarupvej14@fibermail.dk

Jan Dalsgaard Johannesen — Medlem
Norupvej 8, Vammen – 8830 Tjele
86690905
jan.dalsgaard.johannesen@gmail.com

Marianne Lybek Witt — Medlem
Søndermarksvej 13, Ørum – 8830 Tjele
25610087
mariannewitt@hotmail.com

Suppleanter:

Per Busk Sørensen
Meldgårdsvej 47, 8830 Tjele
30660296
busk@privat.dk

Nils Kofoed
Søndermarksvej 27 ,Ørum 8830 Tjele
tel.
loneognils@gmail.com

Siden sidst

ÅRETS Generalforsamling for Tjeleegnens Lokalhistoriske Forening afholdt den 28. april den 30. generalforsamling i foreningen, der dækker de 14 sogne i den gamle Tjele Kommune.

Generalforsamlingen var i år henlagt til Vinge sogn, og de ca. 40 deltagere mødte op på Karlslyst, som i mangel af forsamlingshus lagde lokaler til. Karen Vesterby fra Lokalhistorisk Forening gennemgik de arrangementer, som det var lykkedes at gennemføre i 2021, hvor det første halvår var præget af corona-nedlukninger, så generalforsamlingen først kunne afholdes i august. Hun fremhævede især arrangementet med besøget på Viskum Hovedgård, som tiltrak henved 200 deltagere. Også foredraget i begyndelsen af november var velbesøgt.

Fra Bogselskabet fortalte Hans Engberg om arbejdet med bogen Tjele på Langs – *mere om dette andetsteds i bladet*.

Derefter gennemgik kasserer Per Vester regnskaberne for henholdsvis Bogselskabet og Foreningen. Den ret store kassebeholdning udløste spørgsmål til mulig anvendelse heraf til gavn for medlemmerne, og den nye bestyrelse vil se på dette.

For indeværende år er der planlagt et arrangement om Marie Grubbe (*se mere herom andetsteds*), ligesom der planlægges et foredrag i begyndelsen af november.

Nyvalgt til bestyrelsen blev Lis Jensen, og som suppleanter nyvalgtes Per Busk Sørensen og Nils Kofoed.

Efter generalforsamlingen fortalte Bo Wieck-Hansen om Karlslyst fra før til nu, og Lene Hove afsluttede aftenen med en spændende beretning om Nr. Vinge. Lis Jensen

Livets gang på arkivet.

På hylderne i arkivet samler sig ofte nullermænd og støv. Hvis ikke mapperne med billeder og udklip bliver motioneret jævnligt, kommer støvet frem.
Som virkeligheden ser ud lige nu, er der udsigt til mere støv. Der mangler liv på hylderne. Der kommer ikke længere så mange besøgende på arkivet.

I stedet er der liv på hjemmesiden og på Facebook. Internettet samler heller ikke støv. Her er masser af plads og som tiden går, kan man finde svar på næsten alt.
Fra sofabordet med kaffe og småkager indenfor rækkevidde kan man selv slå op og finde oplysninger om både familie, naboer og Mette Frederiksen. På internettet er der et stort ta-selv bord, som står klar døgnet rundt; året rundt.
Men skal menuen være komplet, skal der hele tiden nyt på bordet. Arbejdet på arkivet består derfor mere og mere i at få mere materiale til rådighed og så servere det på nettet.
Hvis man er ved at rydde op i gemmerne, bør man tænke på, at noget af det, man sidder med, nemt kan have interesse for andre.
Kom ind på arkivet på Gl. Tjelevej i Ørum, så finder vi i fællesskab ud af, om materialet er egnet til hylden eller til internettet.
Der er stor interesse for billeder. Gerne billeder, der viser hvordan livet har formet sig. Huse, landskaber, maskiner og lignende.
De frivillige på arkivet scanner billedet, så det kan ses på internettet. Helst skal der være en lille historie, der sætter billedet ind i en større sammenhæng. Billederne kan ses på hjemmesiden Arkiv.dk
Her kan man se billeder fra den gamle Tjele Kommune, men også fra det øvrige land. En guldgrube af oplysninger og det hele er gratis.
Husk at dine digitale billeder kan fortælle en historie, som andre kan finde interessant. PV.

Kontingent til Tjeleegnens Lokalhistoriske Forening.

Det er tid for betaling af kontingent til foreningen. **Betales senest 1. september 2022**

Kr. 100 for et enkelt medlemskab
Kr. 150 for en husstand
Kan betales på følgende måde:

Foreningens Mobile Pay nr. 906513
Overførsel til konto i Andelskassen 5966 5005126
Ved henvendelse på arkivet Tjelevej 8 i Ørum mandag mellem kl. 14 og 17
Husk at oplyse medlemsnr. - det står på medlemsbladet.

Er der spørgsmål om betaling af kontingent, så kontakt kasserer Per Vester på tlf. 40486029 eller e-mail kaper@lic-mail.dk

Marie Grubbes Livsfærd

Foredrag på Tjele Gods, Hobro Landevej 90, 8830 Tjele

Fre. 12. august kl. 19.00 i Sønderhuset –

Lør. 13. august kl. 16.00 i Sønderhuset –

Søn. 14. august kl. 14.00 i Tjele Kirke

Vi har valgt, at henlægge foredraget den 14. aug. til Tjele Kirke, således gangbesværede også får mulighed for at overvære den spændende fortælling om Marie Grubbe. Megen viden om Marie Grubbe er tilgængelig, men underligt nok, så kender man ikke hendes fødselsdato eller år. Den gængse opfattelse er dog, at hun skal være født 1643. Det samme gør sig gældende for hendes død, her kender man heller ikke dato og år. Og dog – så kan Marianne Christensen afsløre nyere og ukendt viden! Det er det pragtfulde ved historien, man bliver aldrig færdig. Det er et foredrag, som i den grad vil tryllebinde alle.

Allerede når man nærmer sig Tjele, fornemmer man historien, ikke blot den del som omhandler Marie Grubbe, men så sandelig også personer og hændelser fra tidligere og efterfølgende tider. Denne fornemmelse bliver absolut ikke mindre nærværende, når man træder inden for portene til godset og møder den charmerende bygningsmasse fra forskellige århundreder.

Lige fra man træder ind i underetagen af Sønderhuset og via en vindeltrappe kommer op i riddersalen, kan man tydeligt fornemme, hvorledes histori-

en rykker en i ærmet og hvisker: *du skulle bare vide.* Dette smukke rå rum er med detaljer og effekter den ultimative kulisse for historien om Marie Grubbe. Det samme kan man sige om kirkerummet i Tjele Kirke.

Her har man det smukkeste kirkerum af alle kirkerne i den tidligere Tjele Kommune.

Det vil være forkert at sige, sløret løftes, når forfatter og foredragsholder Marianne Christensen tager hul på sit foredrag. Døren sparkes ind med et brag! Et liv, levned og leben af en karakter som for den tid var utænkelig udrulles for os. Et drama hvor alle livets facetter udspiller sig, kærlighed, sex, bedrag og drab, det hele er tilstede. Tro mig, I får som tilhørere - *at vide*.

Når man efter endt forestilling krydser den brostensbelagte borggård, kan man i tusmørkets se mytiske figurer – eller var det Søren Møller, der

krydsede et hjørne af gården undervejs til Marie Grubbes gemakker?
Historien om Marie Grubbe bliver aldrig færdig, ny viden vil måske dukke op, og nye tolkninger af det materiale, som forefindes, vil givet finde sted. Det er disse forhold som er medvirkende til, at historien forbliver en spændende størrelse.

Velkommen til en spændende aften.
Entre: Medlemmer 50 kr./ikke medlemmer 100 kr

<u>Se følgende information vedr. reservation og køb af billetter.</u>

Tilmeldingsprocedure:

Gå på nettet på adressen:
*tjelelokforening.nemtilmeld.*dk

Herefter kommer dette billede:

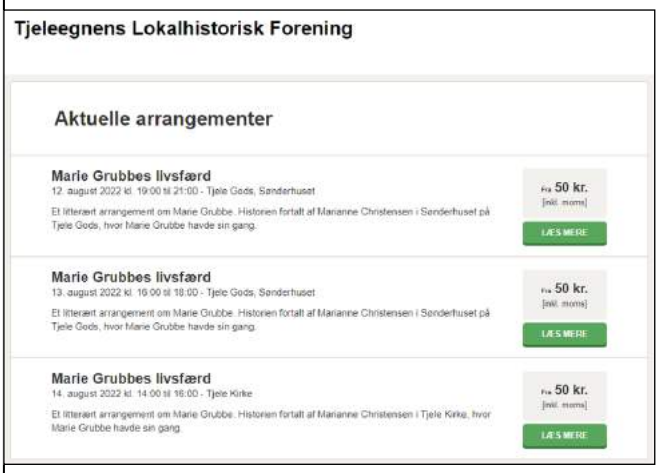

Man vælger det arrangement, man ønsker ved at trykke på LÆS MERE, marker om man er medlem eller ikkemedlem.

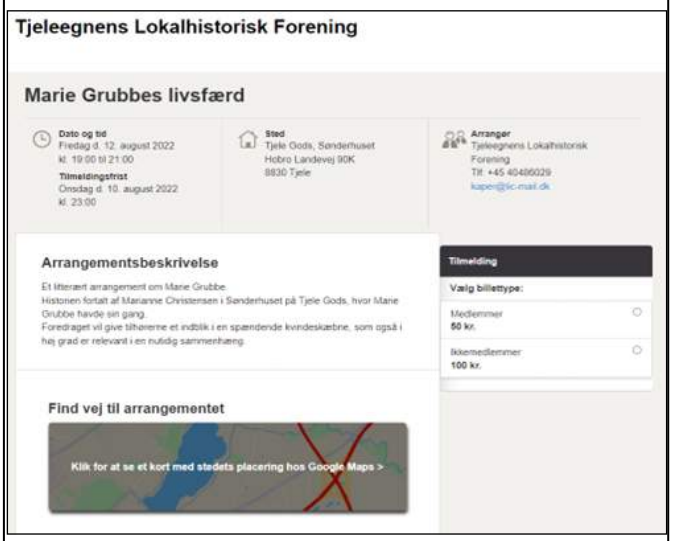

En appetitvækker til *Tjele på langs*, 2022

Midt i november udkommer 14. årgang af *Tjele på langs.* Igen kan man glæde sig til mange spændende artikler, bl.a. kan man læse Arne Nørbæks bidrag om hans skoletid på Ø Skole fra 1953-1959. Det viste sig, at både Arne og hans far var fotograferet på samme sted med tredive års mellemrum.
Arne fortæller:

Skolebillede fra ca. 1921 med lærer Kristen Pedersen.

"Genforeningsstenen ved Ø Skole, som eleverne står ved, har en spændende historie. Det virker lidt underligt, at der her ved skolen står et minde om noget, der foregik helt nede syd for Kongeåen. Forklaringen ligger i, at der i 1916 kom en ung lærer – Kristen Pedersen, fra Vamdrup i Sønderjylland – til Ø. Han var optaget af grænsedragningen og var antagelig hjemme for at stemme, da afstemningen fandt sted.

Klassebillede fra ca.1958 af store klasse og lærer Johannes Hoppe.

Hans iver satte gang i folk i Ø, og en gruppe arbejdede på at få et minde om det "hjemstemte stykke land." Formand var Jesper Frandsen på Egelund. Man fandt stenen i overmarken" på Peter Halds jord, og vognmand Laust Bay fragtede den til Viborg, hvor stenhuggeren huggede teksten og illustrationen ind, som Kristen Pedersen

havde lavet. Der blev lavet et fint stenanlæg omkring den med trapper. Der var fest og taler ved indvielsen den 15. juni 1921. Flot og godt tænkt af lærer Pedersen, der på billedet kort tid efter indvielsen med rank ryg stolt står forrest til venstre. Træerne og buskene på bakken bagved er små. Lærer Pedersen blev på skolen helt til 1952, hvor lærer Johs. Bernhard Hoppe kom til fra Hvornum ved Hobro. Hoppe står helt til højre på det nederste billede, der er fra ca. 1958. Stenen står her 35-36 år efter stadig med flagstangen bagved, og træerne er vokset så store, at man ikke kan se bakken.
På det øverste billede er min far – Helmer – i anden række nr. tre i lys skjorte. Der er flere af egnens kendte at finde. Bl.a. købmand Martin Hald bagerst i midten tv for stenen. Også Knud

Brixen, Kristine Frandsen og Anne Hald kan der sættes navn på.
Mange, mange år er gået fra far og alle hans søskende i lind strøm gik på skolen, og til billedet fra 1950-erne, hvor jeg står som nr. tre fra højre i forreste række, i stribet vintertrøje. Jeg gik i skolen, til den blev lukket i 1959.

I næste nummer af *Tjele på langs* skriver jeg om, hvem de andre elever er, og mine mange oplevelser ved at gå på skolen."

Arne Nørbæk født Jensen, Esbjerg.
Kilde: Knud Erik Riisager: Genforeningsstenen ved Ø Skole. Tjele på langs, 2000.

Lene Hove

En helt særlig kvinde fra Tjele

Mindeord om Kamma Madsen
23. marts 1926 – 27. juni 2021

Det her er historien om min farmors liv. Hun var

en Tjele-borger, der kom vidt omkring i verden – hvorefter hun brugte sine erfaringer fra udlandet til at opbygge et lille dansk hotelimperium – og så var hun en kærlig fighter, der satte dybe spor i mange mennesker på sin vej gennem livet. Kamma Madsen blev 95 år og døde den 27. juni 2021.
Kamma Jensen (senere gift Madsen) blev født en martsdag i 1926. Hun havde sin opvækst i Hammershøj, hvor hun var det ældste barn af tre – datter af manufakturhandler Jesper Jensen og medhjælpende hustru Ane Marie Jensen. Skæbnen ville, at Kamma allerede i en alder af seks år mistede sin mor. På den måde lærte hun tidligt at tage ansvar, da hun skulle hjælpe med at passe sine to yngre brødre. En lederevne, der skulle vise sig at følge hende gennem hele livet og føre til en række ansvarsfulde poster. Faren blev gift igen, og Valborg Jensen kom ind som ny kvinde i huset. Det blev også hende, som Kamma Madsens børnebørn en dag, et halvt århundrede senere, kom til at kalde oldemor.

Kammas liv var begivenhedsrigt og fyldt med oplevelser – både på den professionelle front og i familielivet. Hun stod sammen med sin mand, Jørgen Madsen, i front for Hotel Hvide Hus i Ebeltoft i 1960'ernes storhedstid, hvor hotellet blomstrede med liv og arrangementer, f.eks. temadage, modeshows og forskellige musikalske indslag. Her havde hun sine stuepiger boende på Jomfrugangen – ingen mænd måtte komme der – men trods mandeforbud kom der flere ægteskaber blandt de ansatte.

Min farmor var en kvinde, som mange så op til, og som var en ledestjerne for en række mennesker. Dem, der skabte et bånd til hende, gav ikke slip. En hengiven, trofast loyalitet. Hun var et beskedent menneske, som satte stort aftryk i folk omkring hende, hun gav velmenende råd, og så var hun en sand mester i at glæde sig over andres succes. Hun var så vellidt, at der blev skabt en klub kaldet Madsens Gamle Drenge, som består af Kamma og Jørgens lærlinge. De har mødtes hvert år siden 1970'erne, og gør det stadig.

I sine unge år fik Kamma en eftertragtet læreplads hos Jydsk Telefon i Hobro, og under Anden Verdenskrig passede hun telefoner og var én af de få, der måtte bevæge sig udendørs under udgangsforbuddet. Utallige gange har jeg siddet i hendes blå køkken og hørt gribende historier fra krigen, hvor hun var en af de få, der måtte trodse udgangsforbuddet for at komme på arbejde. Hun fortalte, hvordan hun gik alene i mørket og blev stoppet af de tyske kontrolposter med gevær og et højt "Halt!", når hun skulle vise sit udgangsbevis.

Efter krigen mødte hun min farfar, Jørgen Viskum Madsen, og senere blev de to gift. Men først drog Kamma alene med tog gennem det krigshærgede Tyskland til Luzern i Schweiz, hvor hun arbejdede som ung pige i huset. Togturen plantede sig i hende som en nøgtern rejse gennem krigens barske konsekvenser. Flere gange fortalte hun mig om mødet med de desperate, udsultede skæbner, og

børn ikke mindst, der forsøgte at komme med toget eller tigge mad på hver station ned gennem Tyskland.

Efter opholdet i Schweiz blev Kamma og Jørgen gift, og i slutningen af 1940'erne drog de til Rusland, hvor de begge fik arbejde på ambassaden i Moskva, hun som oldfrue og han som butler. Senere rejste de sammen til Chicago og Palmer House, verdens største hotel på daværende tidspunkt, hvor Kamma blev oldfrue på 17. etage og dens mange værelser og havde en hel stab af stuepiger under sig.

Nogle år efter hjemkomsten, i 1964, overtog det unge par Jørgens familiehotel i Bjerringbro, Madsens Hotel, og senere drev de hoteller flere steder i landet, herunder som direktørpar på Rold Storkro og Hotel Hvide Hus i Ebeltoft og som medejere af Grand Hotel i Odense, Sallingsund Færgekro og Hotel Hanstholm. I USA havde Kamma og Jørgen lært om service og stordrift, og nogle af hotellerne, som de drev, var blandt de fineste uden for hovedstaden – parret fik enorm succes og mange stamgæster. Mens Jørgen på mange måder var ansigtet udadtil, så sørgede Kammas detaljerede sans og arbejdsomhed for, at hotellerne holdt en høj standard. Linnedet skulle ligge på lige rækker, personalets bukser være pressede, og skjorterne strøget.

Jørgen og Kamma fik børnene Lisbeth, Jesper, Mette og Lars Jørgen. Kamma var en kærlig og omsorgsfuld mor – og senere mormor, farmor og oldemor.
I en alder af blot 51 år blev Kamma enke med fire børn – hun mistede min farfar til kræft, allerede før han fik titlen farfar. Men hun lod sig ikke slå ud af sorgen, hun valgte at overtage driften af hotellerne og føre det fælles værk videre. Hun var en sej kvinde i en mandeverden, og hun gik først på pension som 80-årig. De sidste mange år arbejdede hun som bestyrelsesmedlem og konsulent for Hotel Fjordgården i Ringkøbing, hvor hun ofte tog turen over fra hjemmet i Ebeltoft.

Kamma blev gift igen med stadsingeniøren i Ebeltoft, Hans Henrik Hansen, og de to delte mange oplevelser og havde flere gode år sammen inden hans død i 1986. De var blandt andet på en ferie i Frankrig sammen, hvor Hans Henrik fik idéen til Øer Maritime Ferieby, som stadig den dag i dag ligger lidt uden for Ebeltoft.

Min farmor var en berejst kvinde, og hun nød at tage på ture med børn og børnebørn. De senere år genbesøgte hun Palmer House i USA i en alder af 87 år og familien i Schweiz, da hun var 90 år. Her var sønnen i huset overstrømmende glad for at se Kamma igen, selvom der var gået over 50 år siden sidste møde.
Som frontkvinde på flere hoteller havde Fru Madsen, som hun også blev kaldt, et blik for detaljen. Vi er flere børnebørn, der har lært at nippe det visne af blomsterne, når man lige havde et ledigt øjeblik, lave fantasifulde juledekorationer og placere sofapuderne korrekt. Havde man Kamma på besøg, kunne man også godt regne med, at der lige blev rettet lidt på forskellige pyntegenstande eller at løse papirer blev samlet i sirlige rækker. Kammas garderobe var farverig og modig, og hun ville sikkert have sat pris på at blive kaldt raffineret i denne skrivelse – for det var hun.

I gode stunder, for eksempel under et godt måltid, sagde hun ofte "vi lever som grever og baroner" – og hun havde da også en vis fascination af det royale og fulgte interesseret med i kongefamiliens udvikling. På hotellerne modtog hun og Jørgen flere verdensstjerner, heriblandt The Rolling Stones, Walt Disney og Richard Nixon.

Kamma havde gennem årene mange mennesker under sine vinger, og vi er mange, der har meget at takke min farmor for. Vi vil især huske hende for hendes urokkelige positivisme, viljestyrke, ildhu, omtanke, ordenssans og kærlighed. Og så den der oprigtige interesse i andres liv, hvor hun altid sendte et par positive kommentarer med på vejen. Selvom der er gået et år, så har hun efterladt et stort savn hos os alle. Men også en taknemmelighed for at have haft netop sådan en kvinde i vores liv.

Kamma sov stille ind i sit elskede hjem på toppen af Solvangsvej i Ebeltoft en solrig søndag ved middagstid, omgivet af sin familie. Hun er blevet begravet ved siden af sin første mand på Bjerringbro Kirkegård.
Hvil i fred og tak for alt. Ære være dit minde.

Tinna Viskum (barnebarn)

Nabo til kirken brugte kirkegården i Pederstrup uhyggeligt meget.

Mens Corona en var på sit højeste hørte vi utrolig meget om sygdom og død. Hvis der havde været fokus på Pederstrup i midten af 1800-tallet, ville vi kunne læse og høre om en familie og en ejendom, der var utrolig hårdt ramt.

Overskriften havde måske været: ***"Hvorfor får de kun piger, og hvorfor dør de?"***

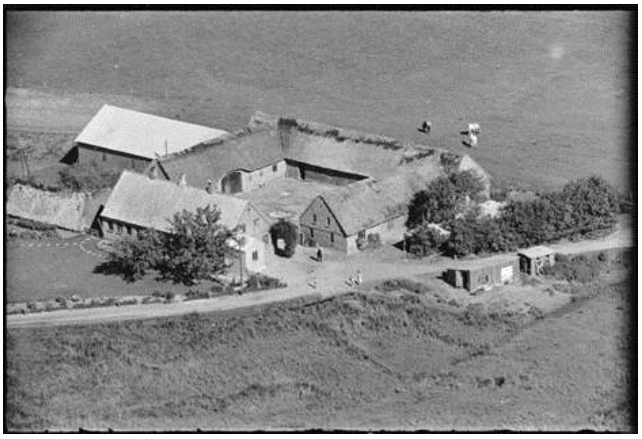

På Løvelbrovej 4 (Nedbrydningsfirmaets ejendom) boede i 1837:

Thomas (52) og Karen (65) sammen med to piger og en enkelt karl. Jeg har tidligere fortalt en grum historie fra ejendommen om karlen, der efter et slag døde under køkkenbordet.

Datteren Kirsten Thomasdatter (18), bliver i marts 1837 gift med Rasmus Jacobsen (27) fra Foulum. Rasmus havde en bror i Pederstrup.

Forældrene kom på aftægt, men der var ingen skifte efter overtagelsen, da der ikke var noget at arve.

Kirsten dør af tuberkulose i marts 1848, og hun havde da fået fire piger, hvoraf en var død.

Rasmus bliver allerede to måneder efter gift med naboens 20-årige datter, Kirsten.

Rasmus stod alene med tre piger, og naboen skulle jo gerne have afsat sin datter til en jordbesidder.

Men det blev en barsk tid for familien.

Rasmus havde i de første ti år i Pederstrup mistet konen og en datter, men det blev meget værre.

Alle fire piger fra Rasmus' første ægteskab dør. Han får fem piger med den sin nye Kirsten, og af dem overlever kun den sidstfødte Kirsten Marie.

Tre piger blev døbt Kirsten og tre Kirsten Marie.

Kirsten Marie blev i 1881 som 18- årig gift med Niels Peder fra Aastrup. Forældrene kom på aftægt og skulle bo *"i den vestre ende af det søndre hus af den påtænkte nye gård skulle der indrettes 5 fag til stue, sovekammer og køkken med fornødent gulv og loft, vinduer og døre, bageovn, grubegryde og kakkelovn."*
Niels Peder døde som 35-årig i 1891 efter at være blevet far til tre drenge og pige, Rasmine Kirstine, der døde seks uger gammel.

Kirsten Marie blev året efter gift med Thomas Peder Johannesen, og de fik to drenge.

Kirsten Marie Johannesen dør 1945 og hendes gravsten findes i lapidariet på kirkegården i Pederstrup.

Jørgen Dalager

Towten og Fåers damm

Indvielse af den nye Bypark i Løvel
Af Jonna Bach

Børnene var hurtig i gang med fiskeredskaber i dammen

Den gamle Towt eller "Laurits` towt" som den kaldes i gamle dage, og Fåers damm (Fars Dam) ligger midt i Løvel by. Området har i flere år henlagt i glemsel, og til tider som en "øjenbæ" midt i byen. Toften lå ubrugt hen og kom let til at se rodet ud, og dammen blev kun brugt til skøjtebane for børnene og yngleplads til ænderne, og den var tæt på at gro til med siv og andemad.
Nu er det ved fælles hjælp blevet forandret til en fin bypark, legeplads til børnene, gangbro, frugttræer, madpakkehus og en oprenset dam til ænderne.
Toften var i helt gamle dage stedet hvor byens bønder holdt bystævne, og det var der de blandt andet bestemte hvornår de skulle starte markarbejde om foråret og hvornår der skulle høstes. De skulle være enige, for markerne, der jo lå udenfor byen var så små og lå så tæt, at det var nødvendigt at være enige om starttidspunktet.
Dammen var fælles for byen og blev brugt til vanding af køerne når de kom hjem fra marken og hvor de i meget varme dage gik ud i dammen for at køle af, til brand-slukning i byen, og til skøjtebane og legeplads for byens børn.

Midt i billedet fra 1949 ses Gåsekærgård på hjørnet af Gl. Rødding-vej og Tinggade. Ne-derst i billedet ses Fåers Damm og øverst i højre hjørne ses Poul Ander-sens hus.
Det hvide hus i midten af billedet var Gåsekær-gårds bagehus og vaske-hus.
Alle husene på billedet er i dag nedrevet til for-del for den nye bypark.
Foto: Danmark set fra luften.

Efter grundlovens tilblivelse i 1849 blev Løvel valgsted for Viborg Amts 5. kreds og indtil 1915 mødte folk personligt op fra hele det store område til stemmeafgivelse, og det foregik dels på Toften, dels i Forsamlingshuset lige overfor.
Det trak rigtig mange mennesker til Løvel, op til 2000. De ankom på gåben og i hestevogn, og både folk og heste skulle bespises og have mulighed for at købe drikkevarer.
Valghandlingen foregik over flere dage og der var liv og glade dage på Toften med dyr, mennesker, boder, gøgl og tivoli og valgtaler.

Søren "Pisselhyw" Christiansen og han 2. kone Dorthea foran Tinggade 32, der måtte vige til fordel for den nye bydel.
Sidste ejer af ejendommen var Anders Knap.
Foto privat eje ca 1920

Tornerosesøvn

Omkring Toften lå en stor gård "Gåsekærgård", en købmandsbutik og 3 små beboelseshuse.
Udbygningerne til Gåsekærgård blev fjernet for mange år siden, og for ca 20 år siden begyndte kommunen (i starten Tjele Kommune senere Vi-borg kommune) at opkøbe de små huse, efterhån-den som de kom til salg med henblik på at skabe en ny bydel.
I 2018 købte Viborg Amts Boligforening det sid-ste af Gåsekærgård til nedrivning og planen var klar med 12-14 boliger i området.
Men beboerne og Borgerforeningen i Løvel ville noget andet, der blev lagt planer, søgt fonde, for-handlet med boligforening og kommunen. Mange instanser var involveret og der blev brugt utrolig mange frivillige timer. Husene blev "kun" til 8 lejeboliger, dammen oprenset og resten henlagt til fritidsområde. Hele området er vågnet op efter mange års Tornerosesøvn, som et rekreativt områ-de til glæde for store og små.

Fåers Damm – Fars Dam

Det mærkelige navn skal udtales med dialekt, og hvis man ikke er født i Løvel og omegn, kan man ikke sige det rigtig. (sagde en gæsterne ved indvi-elsen).
Historien om navnet er, at 2 piger i meget gamle dage kom op at skændes om ejerskabet af dam-men, og én af pigerne, der var fra Gåsekærgård vandt skænderiet ved at hævde, at det var hendes far, der ejede dammen, og navnet **Fåers Damm** har hængt siden.

Madpakkehuset havde mange gæster til pølser, øl og kaffe.
Foto Jonna Bach

Da Hammershøj fik sit første pigtrådsorkester

Da vi var omkring 12-13 år i begyndelsen af 1960erne blev vi mødt af en ny lyd fra radioen. Det var den fantastiske lyd fra Liverpool, der kom til Hammershøj via Radio Luxemburg. For nogle af os forandrede det verden. *The Beatles* og *The Rolling Stones* og senere *The Who* og *The Pretty Things* og mange andre kom larmende ind i vores liv.

Vi hørte høj ny musik, der rungede ud i stuerne forbi plysmøblerne, salmebogen eller højskolesangbogen, og malerier af rådyrene i klitplantagen på væggen eller porcelæn og udstillede figurer af fugle på chatollet … et kulturelt sammenstød – en musik der krævede langt hår, trompetformede og gerne lasede cowboybukser, og mærkelige farver, og måske endda med højhælede Beatlesstøvler – det var Flower Power - alt i voldsom kontrast til stilen i de almindelige dagligstuer i Hammershøj.

Så væggene i vores værelser blev tildækket med plakater fra diverse popblade med alle disse langhårede engelske beatmusikere. Det var gyseligt ifølge vore forældre, men vi nød at have idolerne tæt på. Musik blev for os en vigtig dagligdags faktor.

På Hammershøj Skole før vi blev til et rigtig band. Fra venstre Poul Bæk Pedersen, Peter Bisballe, Ernst Undal Dam og Finn Kammersgaard som teknikker.

En primitiv start

Vi fik blod på tanden, og i løbet af et par år begyndte vi selv at mødes nogle venner og forsøge at spille. Peter Bisballe, Ernst Undall Dam og undertegnede Poul Bæk Pedersen var de første. Vi havde ingen elektriske guitarer men kun akustiske guitarer. Men lyden skulle komme ud af en slags forstærker for at være rigtig. Så vi monterede almindelige højtalere omvendt på guitarkassen. Satte et stik ind bag i en stor gammel rørradio – og så kom der noget der lignede guitarlyd ud fra radioen.

Det var en slags "under". Vi "spillede" eller støjede i en vaskekælder under den gamle Hammershøj Skole. Og med beton på alle seks sider var der et livslangt ekko i rummet. Helt vildt.

Min mor var til kaffe søndag eftermiddag hos lærerinde frk. Rasmussen, som havde haft alle Hammershøjs børn i første klasse og Købmand Jensens var der også. Jeg så lige mit snit til at gå forbi og få et stykke kage, men samtidig benytte lejligheden til at afspille et brudstykke af eftermiddagens optagelse nede i vaskekælderen. Jeg havde optaget vores sceance på min lille philips (semco) båndoptager med en lille plastikmikrofon, og her på stuegulvet ville jeg for dem spille det vilde nummer *Road Runner* med den engelske rockgruppe *Pretty Things* - Pretty som de bestemt ikke var. Nummeret indeholdt bl.a. en sekvens hvor man kører plekteret op af strengene på guitarer, så det hyler.

Selskabet sad i deres stole omkring kaffebordet – da jeg tændte båndoptageren, kom der et måbende blik i deres ansigt – og efter nogle sekunder knækkede de fuldstændig sammen af grin – de næsten skreg af grin - de kunne ikke holde det tilbage - overraskelsen var for stor – et infernalsk lydorgie eksploderede i stuen denne søndag eftermiddag. Jeg pakkede sammen, og tænkte at jeg nok skulle finde et yngre publikum, når vi havde øvet lidt mere.
Vi fik dog opgraderet udstyret med en politiforstærker købt på auktion i Hobro, og så det helt store – vi købte elektriske Teisco og Höfner guitarer. Så fra kun at have en selvbygget halvakustisk guitar med defekt gribebræt og en akustisk spansk og en enkelt tromme, stod vi nu med den ægte vare. Blank lak og forkromede stemmeskruer. Det var stort. Det var alvor.

Så vi dannede et egentligt orkester bestående af Ernst Undall Dam (singleguitar og sang), Jan Kilsgård (bas), Kaj Nørgaard (trommer) og Poul Bæk Pedersen (rytmeguitar og sang).

Senere i processen fik vi større forstærkere og sanganlæg og andet grej der hørte til et pigtrådsband som f.eks. en forvrænger til guitar. Jo der var mange ting, der ikke altid var lige pålidelige, så der var ikke så sjældent gang i loddekolben for at gennemføre en optræden.

Pigtrådsmusik I begyndelsen lærte vi os dagens populære nye sange. Vi kom ikke sovende til det. Øve, øve og øve. Siddende foran Kajs pladespiller – og lære guitarakkorderne til sangene. For at høre bassen ordentligt kunne vi sætte pladespilleren op i højt tempo, og så fremgik bassen mere tydeligt. Der gik lang tid, før man kunne begynde at kalde det musik – holde takt, stemme guitarer osv. - vi have ingen lærere. Vi måtte lære det hele selv, støttet af nogle blade med guitarlektioner. Heldigvis havde vi Kaj med super gehør. Vi øvede og øvede.

Efterhånden havde vi flere numre på repertoiret, og vores første optræden var til spejderfest på Hammershøj Kro i 1966. Først spillede vi i 45 minutter. Derefter spillede danseorkesteret *Den Blå Kvintet*. Og omkring midnat spillede vi igen i ca. 30 minutter. Det gik strålende, og da Ernst sang og spillede mundharpe til *Beautiful Beautiful Brown Eyes* med *Sir Henry and his Butlers*, var der ikke et øje tørt.

Men vi udviklede vores repertoire til mere avanceret pigtrådsmusik og spillede i mange popklubber og diskoteker i Silkeborg, gymnasierne i Randers, Silkeborg Seminarium, ungdomsklubber, popklubben i Bjerringbro som holdt til i Hjermind Forsamlingshus, Pigtrådsbal i forsamlingshuset i Hammershøj arrangeret af Idrætsforeningen HUIF, opvarmning for den i Finland kendte The Jormas i Kjellerup. Vi fik også tilbud om et flere dages arrangement i Hamburg.(Det var jo dernede der kom gang i Beatles). Men der sagde min mor hjemmesygeplejersken nej, og ”puf” - vi så alle en stor ”karriere” forsvinde op i den blå luft.

Det var jo Flower Power og psykedeliske tider, så en overgang optrådte vi med skjorter, som var min mors omsyede spraglede kitler med påfuglemønstre. Men ofte når vi optrådte havde vi et medbragt lysshow, som blev lavet af Knud Flarup og Peter Bisballe. Lysbilledapparater med dias fyldt med farvevæsker, der efter lidt opvarmning langsomt bobler og til sidst syder. Det eksploderede med alle regnbuens farver på hele bagtæppet.

The Magic Garden Blues Band

Vi havde over årene fra 1966 til 1970 haft øvelokaler flere steder. Det var en udvikling hvor vi startede i en vaskekælder og sluttede på en lejet ødegård vest for Kvorning, og derimellem havde vi øvelokale i Hvidding Forsamlingshus og en tom ostekælder på Hammershøj Mejeri, som mejeribestyrerens datter Jette Skive nok havde hjulpet os med at få.

I slutningen af perioden havde gruppen og musikken ændret sig. Der var flere udskiftninger i gruppen og kun to af de oprindelig medlemmer fra Hammershøj, Ernst Dam og Poul Bæk Pedersen, var med. De nye var Sven Jensen og Christian Hjort fra Vorning og Frederik Nielsen fra Randers.

Men også musikken havde ændret sig voldsomt. Vi spillede nu blues. En sørgmodig bluesmusik – næsten klagende og forpint. En blueslyd der ikke mindst kom fra Frederiks mundharpe, sang og bottle-neck guitar. Vi elskede Jimi Henrix – men spillede ham ikke – det var for svært. Vi spillede numre fra de gamle amerikanske bluesmusikere, men også fra nyere bluesfortolkere som *John*

Mayall and *his Bluesbreakers* og *James Cotton Blues Band*. Vi følte der var noget autentisk ved at gå tilbage til beatmusikkens rødder.

Kulminationen på anstrengelserne var vores deltagelse i Danmarksmesterskabet i Beat i Odense Kongreshus i 1969. Vi skulle kvalificere os ved at konkurrere på scenen i det store spillested *Jylland* i Randers. To grupper gik videre til finalen i Odense, og vi gik videre og skulle møde de bands, der havde kvalificeret sig fra andre dele af landet. Vi vandt ikke i Odense, men deltog i finalen sammen med 11 andre bands, hvilket for os var stort.

Ungdom, fest og kammeratskab

For os faldt tiden med vores orkester sammen med vores teenageår. Og det var år i en kraftig brydningstid med ungdomsoprør og musikoprør. Der væltede en udvikling ind over os, som ingen kunne forudse. Gode almindelige danseorkestre, der ple

Fra venstre. Poul Bæk Pedersen, Kaj Nørgaard, Ernst Undall, Jan Kilsgaard. Foto Jens Ulrik Thomsen

jede at spille til dans, mistede fra den ene dag til den anden et stort ungdomspublikum. For nu skulle det være pigtråd, hvis man skulle være med. - Vi var en ny generation, der havde fået et nyt sprog og vore koder.
Jeg er ret sikker på at vore forældre hadede vores musik og vores fremtræden med for langt hår og mærkeligt tøj, men som forældre var der en varm forståelse eller delvis accept af at sådan måtte det være – når det nu ikke kunne være anderledes.
Specielt i starten var de ofte behjælpelige med at køre os og vores instrumenter til de forskellige byer i MidtJylland og på Djursland. Senere lejede vi vognmænd. Sofus var den foretrukne vognmand.
Engang kom vi lidt for sent til et spillested. Sofus var kørt tør for benzin om formiddagen, så de forskellige ture i løbet af dagen var alle blevet forskudt, og selvfølgelig også vores kørsel sidst på dagen. Flere gange lå spillestederne så langt hjemmefra, at Sofus foretrak at blive der hele aftenen indtil vi sluttede med at spille og havde pakket grejet sammen. Til sidst i karrieren blev vi næsten "selvkørende", da Vorningsmedens folkevognsrugbrød i weekenden meget ofte blev ryddet for smedegrej og blev til bandbus med alle vores forstærkere, højtalere og andet grej.

For os var det en fest. Somme tider en lidt travl fest, når arrangementerne faldt oven i hinanden. F.eks. spillede vi til fest i december i 1969 en lørdag aften fra kl. 21-24 på statsgymnasiet i Randers. Søndag eftermiddag dagen efter spillede vi i en popklup "Teen Club" i Skjern fra kl 15-18. Og kørte så videre til Hjermind, hvor vi søndag aften spillede i Bjerringbro Popklub fra kl 21-24. Alle gange skulle udstyret slæbes og opsættes, og pilles ned igen, når vi var færdige i de sene timer. Så var den weekend brugt, da weekenden dengang først begyndte lørdag eftermiddag.
Men at være med i et pigtrådsband og sammen med folkene omkring det gav oplevelser og et kammeratskab, som ingen ville have undværet. Det var leg og alvor og musikken strømmede ud.

Med venlig Hilsen Poul Bæk Pedersen
Beder juni 2022

Oppe på bakken

Udstykning af heden på Løvel Søndermark

Omkring 1880 begyndte man for alvor at udstykke parcellerne på Løvel Søndermark. Det var gårdene i Løvel by, der hver især ejede noget af heden. Søndermarken var dengang kun hede, krat og tørvemoser. Den var blevet brugt til afgræsning til får og til tørvegravning, men nu blev det udstykket med henblik på at opdyrke det og etablere bosteder.
Den allerførste bebyggelse på Søndermarken var dog blevet opført allerede i 1836 på nordsiden af Jordemodervej i dag nr. 1, men det var først efter 1880 det tog fart med beboelserne syd for vejen.

Matr. 9e Løvel by, Jordemodervej 2 blev udstykket i 1896 fra Rokhøjgård i Løvel by.

En af parcellerne var udstykket fra Rokhøjgård i 1896. Den lille ejendom ligger på bakken syd for Jordemodervej på Løvel Søndermark, og den købte Nielsine og Kristian Jacobsen i 1921. Det har givet været et stort øjeblik for det unge par at rykke ind i eget hus. De kom begge fra små kår, så de har nok selv skullet spare sammen til ejendom-

men.
Kristian var født på Viborg Vestermark i 1885 og Nielsine var født i 1892 i Løvel, men hun var opfostret hos nogle husmandfolk i Pederstrup, Anton og Mette Marie Sørensen.

I dette lille hus opfostrede de 9 børn.
Man undres over, at så mange børn kunne være i det lille hus, men som det kan ses i folketællingerne, var de ældste børn ude at tjene allerede i 10 års alderen.

Det var et ganske beskedent lille hus, de unge mennesker havde købt. Huset var i en 1 længe, i den østre ende var der beboelse. Det bestod af en lille gang, hvorfra man kunne gå til venstre ind i køkkenet til beboelsen, og til højre var der et par trin ned til et tærskerum/lille lade og derfra videre til en lille stald med plads til et par køer og lidt grise. Der stod en pumpe udenfor stalden til frisk drikkevand til både dyr og mennesker.
I beboelsen var der et køkken med brændekomfur og bagved et lille spisekammer. Der var ingen rindende vand eller afløb. I den lille stue var der en kakkelovn, bagved et soveværelse og et lille kammer. Toilettet var et "das" i forbindelse med et skur i gården.
Huset var placeret på en lille bakke midt på de 8 tdl., der hørte til ejendommen, så der var en skøn udsigt ud over landskabet.

Nielsine og Kristian var blevet gift i 1914, og da de flyttede ind i ejendommen i1921, var der allerede 4 små børn og en mere på vej. Efter syv børnefødsler på 9 år var der en lille pause, inden de fik Karen i 1931 og Grethe i 1934.

Det var små kår og fattige forhold, og her opfostrede de 9 børn. I starten dyrkede de selv de 8 tdr. land, der hørte til ejendommen, men Kristian havde altid arbejde udenfor hjemmet som daglejer på gårdene og de sidste 25 år af arbejdslivet ved Amtsvejvæsenet. Der var ofte lang vej på arbejde, og det var på cykel i al slags vejr.
I forbindelse med deres guldbryllup udtalte Kristian til avisen, at han kun havde haft 1 sygedag. Det var fåresyge, og det blev kureret ved, at han sammen med Søren Peder Dalsgård fra Løvel cyklede til Viborg og indtog nogle kaffepuncher.

Nielsine stod for hjemmet, pasning af de mange børn og dyrene. I den store køkkenhave dyrkede hun de grøntsager og bær, der skulle bruges i den store husholdning. Der skulle syltes og henkoges, og det har ikke været nemt under de trange kår. Storvask blev klaret sammen med nabokonen, for i deres kælder var der både en stor gruekedel, rent vand fra et kildevæld og afløb. Stor luksus i de små hjem ude på heden.

Trods de små midler i hjemmet manglede der ingenting, da den yngste datter Grethe blev gift omkring 1960, og der blev holdt fest i Løvel forsamlingshus.

Nielsine og Kristian skabte godt et hjem for de mange børn. Der var varme og godt humør, og alle hjalp til.
Der var altid kaffe på kanden til en lille "knaldtår", og så fik man en *"sigte´melmad med puddersukker"*.
Én af Kristians vaner var dagens spegesild, som han indtog til sin øllebrød hver morgen.
De var meget sociale mennesker, og da Kristian gik på pension, fik han for vane at cykle en lille runde hver dag til naboerne for at høre nyt og få en lille tår kaffe og en god skrå, gerne rullet i asken fra en god cigar, og han havde altid lidt godt i lommerne til børnene.
På deres gamle dage fik de et ekstra barn i huset. Det var deres datter Karen, der i 1951 fik et barn udenfor ægteskab, og den lille dreng Aksel blev også taget imod med varme og omsorg.

Nielsine og Kristian havde den glæde at kunne fejre guldbryllup i 1964. Man ser stadig varmen og sammenholdet efter 50 år i lyst og nød.

Da Nielsine og Kristian døde stod huset fuldstændigt, som da de overtog det i 1921. De sidste mange år lejede de jorden ud, og med gode naboers hjælp i det daglige kunne de blive boende i det gamle hus. Nielsine døde i 1974, og efter hendes død måtte Kristian flytte på plejehjem de sidste 3 år af sit liv. Huset blev solgt til Bent Kuhr. Han rev det ned og har opført en moderne bolig på grunden.

Jonna Bach

Den store familie med børn, svigerbørn samlet omkring 1950. Foto: Arkiv.dk

Facebook grupper.

Bitten Pedersen fra Lindum er administrator af gruppen "Tjele Langsø" en offentlig gruppe med en masse skønne billeder.

MEN det er ikke kun natur, fugle og fisk, der bliver omtalt her. Hvis I har læst side 10 –11 om "Da Hammershøj fik sit første pigtrådsorkester", så kan man i næste spalte se, at den slags kunne man også i Lindum.

Men ellers handler det mest om natur:

Jens Christian Staugaard Olsen

25. februar 2021 ·

Broen over Tjele Å.
Da jeg var dreng, boede jeg på landet, midt i Himmerlands skønne natur, som
var fyldt med søer, åer, moser, mergelgrave og små mystiske vandhuller.
Alle disse spændende fiskesteder, kunne jeg mageligt nå frem til på min cykel.
I disse solfyldte år, i sommerferien, nærmest levede jeg nede i moserne, ved
søen eller ved åen, og kom kun hjem, når jeg blev sulten.
Især et fiskevand har jeg mange skønne fiskeminder fra.
Tjele Å, der har sit udløb lige syd for Tjele Langsø, og som, efter cirka 8
snoede, smukke, fredfyldte og langsomt flydende kilometer, løber ud i Skals
Åen lige syd for Sdr. Onsild.
Tjele Å er et af de mest upåagtede, smukkeste, uregulerede og undseelige
vandløb man kan finde i Jylland.
Trods af sin lidenhed - de fleste steder, er åen ikke mere end 2-3 meter bred –
er det langsomt flydende vandløb et meget spændende bekendtskab.
Især for en lille dreng, hvis spirende interesse for lystfiskeri netop kunne få frit afløb ved dette ved dette vandløbs blomsterbesmykkede bredder.
Åen husede mange spændende og mystiske beboere. Nogle gjorde mere væsen af sig end andre.
Om dagen så vi ofte isfuglen komme flyvende opstrøms, som en fjernstyret raket lige over vandoverfladen. Tit nåede jeg kun at registrere et lynende glimt
af azurblåt og glasgrønt, rasede forbi med et Tjik - Tjik som eneste hilsen.

Læs blot videre på Facebook

Kom med på en sanselig tur helt ind i stenaldermenneskets gravritualer, når vi besøger en jættestue.

Rundt omkring i landskabet ligger flere spor fra stenalderfolkets storstensgrave eller jættestuer, som de også kaldes. De ligger tilbage som solide kolosser og vidner om svundne gravskikke og traditioner. Men måske disse gravmonumenter alligevel kan gøre os klogere på stenaldermenneskets verdensopfattelse, ritualer og måder at anskue verden på – og måske kan de tilmed gøre os lidt klogere på vores egen tid og hvordan vi opfatter verden?

Arkæolog Line Lybek Witt tager os med på besøg i en af disse fortidige kolosser, når vi besøger jættestuen, der ligger mellem Vammen og Lindum. Her bevæger vi os bogstaveligtalt helt ind fortiden, når vi kravler helt ind i jættestuens gravkammer for selv at opleve hvad gravmonumentets arkitektur kan fortælle os om stenaldermenneskets ritualer og dødekult.

Udover at gøre os klogere på en af stenalderens gravskikke byder turen også på et musikalsk indslag og selvfølgelig gravøl!

Bagefter er der tid til en snak og drikke medbragt kaffe.

OBS: turen er desværre ikke egnede for gang- og bevægelsesbesværede. Vi kommer bl.a. til at trave over en mark, kravle helt ind til gravkammeret og gå op på højen.

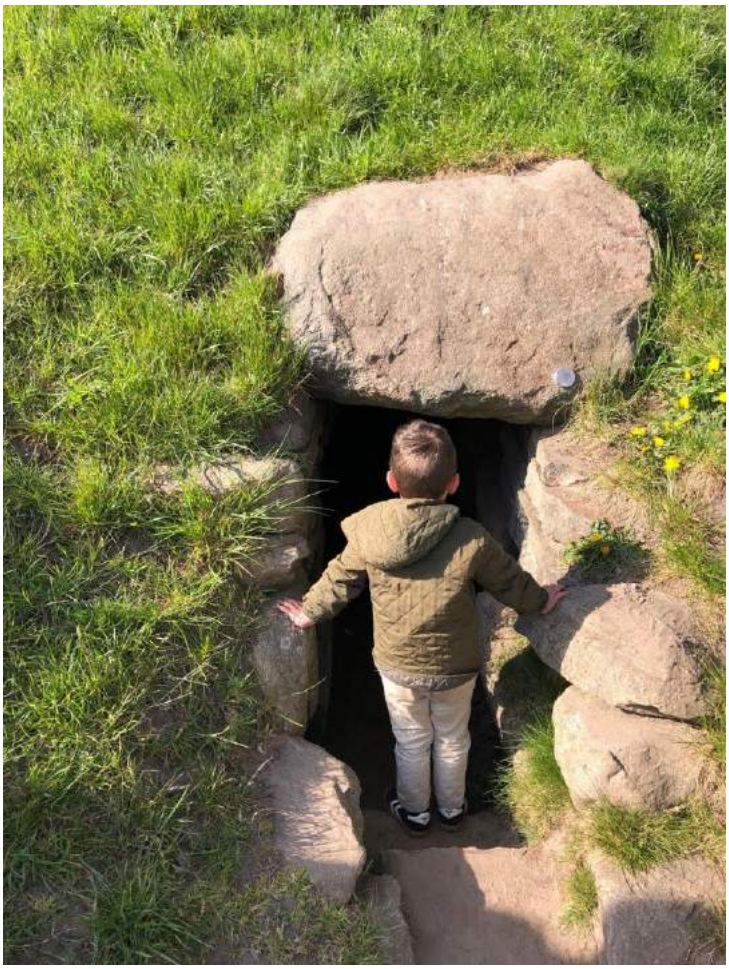

PRAKTISK:

Oplevelsen finder sted mellem Skibdalvej 60 og 62, 8830 Tjele

Tilmelding er nødvendig, men det foregår på vores hjemmeside www.tjelearkivet.dk Lokalhistorisk Forening

Pris: Gratis for medlemmer, 50 kr. for ikke-medlemmer.

Tidspunkt: 15. oktober kl. 11.00 og kl. 15:00. (der er kun plads til 15 personer pr. tur).

Hvis begge turene den 15. oktober bliver udsolgt, arrangeres en ekstra tur den 16. oktober. Hold øje med hjemmesiden.

Interiør Sønderhuset Tjele Gods

Gåsekærgård ved Fåers Damm i Løvel. Stående ses gårdejeren Anders Pedersen og kusken er den senere gårdejer Laurids Kristensen. Foto ca 1910.

Købmand S.P. Johansen Rødding ca. 1940

Ole Laursen

10. april 2020

Billede af min bedstefar Christian Jensen, men blev altid omtalt som "vejmanden". Drengene er mine store brødre Finn og Erik Laursen, pigen er ukendt. Billedet må være taget ud for Østergade 32, Ørum omkring 1959.

Facebookgruppe:

Tjele-egnen gamle og nyere billeder og historier